

JOKELAN LAMPIREITTI

Jokelan lammet ovat pääosin muistoja Jokelan ensimmäisestä teollisuudenalasta, tiiliteollisuudesta, joka alkoi paikkakunnalla jo 1870-luvulla ja jatkui 1980-luvulle saakka. Suurin osa lammista on nykyään pohjavedellä täyttyneitä savenottokuoppia. Ne ovat sekä visuaalisesti että historiallisesti oleellinen osa Jokelan maisemaa.

Vuonna 2021 lampireitistö viitoitetaan osallistuvan budjetoinnin varoilla. Koulunlammelta alkavasta reitistä päätettiin aiemmin tänä vuonna asukas-tilaisuudessa. Reitistön alkuun tulee infotaulu, jossa kerrotaan reitistön varrella sijaitsevien lampien luontoarvoista ja historiasta. Reittimerkeistä suoritettiin asukasäänestys. Voittajaksi tuli Ruukin konepajan suunnittelemat reittimerkit, jotka asennetaan paikoilleen elokuun aikana.

Koululampi ja Pesulanlampi. Kuva Kari Kohvakka

Lampien historiaa

Lammet ovat muisto Jokelan vahvasta tiiliteollisuudesta. Keskustan alueella lammet ovat Jokelan tiilitehtaan savenottokuoppia, jotka ovat täyttyneet pohjavedellä. Jokelan tiilitehdas oli alueen ensimmäinen teollisuuslaitos. Se toimi vuosina 1874–1959.

1900-luvun alkuvuosiin tultaessa Jokelan tiilitehtaasta oli kasvanut alansa suuryritys, jossa valmistui vuosittain 6,5–8 miljoonaa tiiltä. Tiilitehtaan laajoille maa-alueille

Savi kuljetettiin kuopalta tehtaalle pienellä junalla, ja aikoinaan alueella kulkikin raiteita moneen suuntaan. Kuva Tuusulan museo.

perustettiin myös tehtaan maatila viljelyksineen ja karjoineen. Tehtaan omistaja, Paul Chmelewski rakennutti itselleen 1880-luvulla komean asuintalon rautatien itäpuolelle. Sitä alettiin pian kutsua Jokelan kartanoksi.

Jokelan tiilitehtaan ympärille kasvoi teollisuustaaajama työntekijöineen ja palveluineen ja sen maille rakennettiin 1900-luvun alkukymmeninä myös vanutehdas, tulitikkutehdas ja laatikkotehdas.

Jokelan hyvä savi ja rautatieyhteys Helsinkiin toivat alueelle myös muita tiilitehtaita.

Jokelan uusi tiilitehdas toimi Kallioistenmaan alueella (myöhemmän Jokelan Valun paikkeilla) joitain vuosikymmeniä 1880-luvulta 1900-luvun alkuun.

Kolsan tiilitehdas toimi vuosina 1899–1986 ja sen teollisuuslaitokset tulivat rautatien itäpuolella, asemasta Hyvinkäälle päin. Kolsan tiilitehtaan lampia ainakin 1950-luvun pikkupojat kutsuivat Etu-Saffariksi ja Taka-Saffariksi – saffari oli ajan muodin mukainen lyhennys savenottolammesta. Lammet olivat suosittu uimapaikka, ja Etu-Saffarilla oli hyppytornikin.

Raken tiilitehdas toimi vuosina 1952–1971. Nyt sen entisessä teollisuusrakennuksessa on hevostalli ja maneesi.

Lue lisää: [virtuaalituusula.fi/Jokelan teollisuushistoria](http://virtuaalituusula.fi/Jokelan%20teollisuushistoria)

Pesulanlammessa pesii muun muassa harvinainen mustakurttu-uikku. Kuva Sari Tsokkinen

Jokelan lampireitistön luontoarvot

Rehevän monimuotoisen ympäristön ansiosta Jokelan lammet muodostavat arvokkaan lintualueen. Entisiin savenottokuoppiin syntyneillä lammilla pesii alueen kokoon nähden monimuotoinen lajisto, johon kuuluu myös uhanalaisia tai muuten suojelua tarvitsevia lajeja.

Lajiston runsastumista on osaltaan auttanut alueelle pesimään asettuneet naurulokkiparit. Monet muut vesilinnut pyrkivät pesimään naurulokkien seassa, koska niiden yhdyskunnat pitävät pesille pyrkiviä petoja tehokkaasti loitolla. Naurulokkeja voi nähdä kaikilla reitistön lammilla.

Runsain linnusto on nimensä mukaisesti Lintulammilla, jotka muodostuvat kolmesta eteläisemmästä lammesta. Lammissa on runsaasti vesikasvillisuutta mm. vesiruttoa, joka heikentää lampien vedenlaatua sekä niiden virkistysarvoa. Toisaalta vesiruttoa käyttävät ravinnokseen monet vesilinnut kuten esimerkiksi lammilla pesivät haapana ja laulujoutsen. Lisäksi lammilla pesii mm. Suomessa vaarantuneet liejukana ja naurulokki sekä Suomen vastuulajeihin kuuluva telkkä. Meillä harvinaisena pesivä liejukana (kokonaiskanta 100-200 paria) on pesinyt onnistuneesti ainakin Lintulammista keskimmaisella Rantakaranlammella.

Paloaseman idänpuoleisen Pesulanlammen harvinaisempiin pesimälajeihin kuuluu mustakurkku-uikku. Laji on Suomessa erittäin uhanalainen ja pesimäkanta on noin 3000–4500 paria. Pesulanlammen muita lajeja ovat naurulokin lisäksi mm. kalatiira ja telkkä.

Alueen suurin lampi eli Koululampi on edellä mainittujen lintulajien lisäksi monen muun lajin reviiriä. Koululammen ympäristöä käyttää saalistusalueena mm. Suomessa vaarantuneet tervapääsky ja viherpeippo sekä silmälläpidettäväksi luokiteltu haarapääsky.

Useat lammet ovat myös lepakoille suosittuja ruokailupaikkoja. Pesulanlammen ja Lintulampien ympäristöt ovat tärkeitä saalistusalueita vesisiipoille ja pohjanlepakkoa on havaittu niiden lisäksi ruokailemassa Koululammella.

Vuoden 2018 luontoselvityksessä todettiin lampien (etenkin Lintulampien) olevan hyvin sopivaa elinympäristöä viitasammakoille, mutta lajia ei kuitenkaan havaittu alueella.

Jokelan laulujoutsenet

Jokelan lammet ovat tuoneet alueelle myös laulujoutsenet. Komea kansallislintumme on tunnetummin karujen ja pohjoisten suolampien lintu, mutta hyvin joutsenet ovat sopeutuneet myös luonnonläheisen taajaman elämään. Myös jokelalaisten ja isojen lintujen yhteiselo on sujunut hyvin, ja poikueet ovat saaneet kasvaa rauhassa.

Laulujoutsenet pesivät Jokelassa usealla lammella. Kuva Jouko Vuori

Joutsenet ovat pesineet Jokelan lammilla jo vuodesta 2009 ja joutsenperhe lammella tai päiväkävelyllä lammelta toiselle on tuttu ja rakastettu näky. Jokelan joutsenet ovat myös melkoisia julkkiksia. Niiden valokuvia ja videoita on nähty monissa tiedotusvälineissä, ja mikä onkaan suloisempaa kuin koko perhe ylittämässä tietä suojatietä käyttäen. Vuonna 2021 perheessä kasvoi 7 poikasta.